

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden omantunnonvapauden turvaaminen työjärjestelyin

Terveydenhuollon ammattihenkilöille on turvattava oikeus uskonnon- ja omantunnonvapauden nojalla kieltäytyä osallistumasta raskaudenkeskeytyksiin, mikäli potilaan henki ei ole vaarassa. Perustuslain mukaan jokaisella on uskonnon- ja omantunnonvapaus (PL 11.1 §). Kansainväliset ihmisoikeussopimukset, kuten Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan unionin perusoikeuskirja, turvaavat uskonnonvapauden sekä omantunnon- ja ajatuksenvapauden.

Useissa Euroopan maissa terveydenhuollon henkilökunnalla on lakisääteinen oikeus eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella kieltäytyä osallistumasta raskauden-keskeytyksiin. Näissä maissa on mahdollista opiskella ja toimia gynekologina ja kättilönä ilman, että vastoin vakaumustaan tarvitsee osallistua raskaudenkeskeytykseen.

Suomessa terveydenhuollon henkilökunnalla ei ole lakisääteistä oikeutta kieltäytyä suorittamasta raskaudenkeskeytystä eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella. Lääkärillä tulisi myös Suomessa olla oikeus uskonnon- ja omantunnonvapauden nojalla kieltäytyä toimimasta raskauden keskeyttämisissä lausunnonantajalääkärinä tai suorittajalääkärinä. Eettinen ristiriita raskaudenkeskeytysten ja elämän suojelun välillä on monelle terveydenhuollon työntekijöistä psyykkisesti raskas.

Vuonna 2021 tehtiin noin 7 600 raskaudenkeskeytystä. Vakavana ongelma meillä on aivan erityisesti ns. eugeeninen pykälä. Pykälän nojalla raskaus voidaan keskeyttää sikiön vammaisuuden perusteella aina 24. raskausviikon loppuun. Terveiden lasten kohdalla ehdoton yläraja on 20 raskausviikkoa. Vammaisjärjestöt ovat vastustaneet lakia vedoten terveiden ja sairaiden sikiöiden eriarvoiseen asemaan. Vuonna 2021 tehtiin 102 kpl raskaudenkeskeytystä raskausviikolla 20 ja siitä ylöspäin.

Vuonna 2015 käsitellyn kansalaisaloitteen yhteydessä eduskunta hyväksyi mietinnön, jonka mukaan työntekijän eettistä tai uskonnollista vakaumusta on syytä kunnioittaa ja pyrkiä ensisijaisesti työjärjestelyin varmistamaan asianmukainen hoito muun henkilökunnan suorittamana.

Tässä aluevaltuustoaloitteessa ehdotetaan, että Satakunnan hyvinvointialueella ryhdytään toimenpiteisiin, jotta terveydenhuollon ammattihenkilöille kyetään mietinnön suosituksen mukaisesti turvaamaan oikeus uskonnon- ja omantunnonvapauden nojalla kieltäytyä osallistumasta raskaudenkeskeytyksiin, mikäli potilaan henki ei ole vaarassa. Niin lääkäri kuin muu terveydenhuollon ammattihenkilö olisi kuitenkin omantunnonvapautteen vedotessa velvollinen ohjeistamaan potilasta kattavasti ja työnjärjestelyillä tulisi varmistaa, että potilas saisi tarvitsemansa hoidon eikä potilaan terveys vaarannu. Käytännössä on vahvasti osoitettu, että työnjärjestelyillä voidaan hoitaa tämänkaltaiset tilanteet.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että Satakunnan hyvinvointialueella ryhdytään toimenpiteisiin, jotta terveydenhuollon ammattihenkilöille kyetään turvaamaan oikeus uskonnon- ja omantunnonvapauden nojalla kieltäytyä osallistumasta raskaudenkeskeytyksiin, mikäli potilaan henki ei ole vaarassa.

Marketta Juntunen, LT

Simo Korpela, FM

Sauli Ahvenjärvi, TkT

